

Opinia Komitetu Regionów – Europejska strategia na rzecz turystyki przybrzeżnej i morskiej

(2014/C 415/03)

Sprawozdawca	Vasco Ilídio Alves Cordeiro (PT/PES), przewodniczący rządu regionalnego Azorów
Dokument źródłowy	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Europejska strategia na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia w turystyce przybrzeżnej i morskiej” COM (2014) 86 final

I. ZALECENIA POLITYCZNE

KOMITET REGIONÓW

1. Z zadowoleniem przyjmuje pierwszą europejską strategię na rzecz turystyki przybrzeżnej i morskiej oraz uznanie wagi ustanowienia wyraźnych i trwałych ram w celu stymulowania wzrostu i tworzenia miejsc pracy, szczególnie dla młodych ludzi.
2. Apeluje do Komisji o uwzględnienie również w przyszłości sytuacji w sektorze turystyki w innych regionach o specyficznych warunkach naturalnych, np. w regionach górskich lub na obszarach o małej gęstości zaludnienia, a także o opracowanie specjalnych strategii na rzecz tychże regionów.
3. Podkreśla rolę władz lokalnych i regionalnych w opracowywaniu i wdrażaniu polityki turystycznej. Z zadowoleniem przyjmuje włączenie turystyki przybrzeżnej i morskiej do odpowiednich polityk UE, takich jak łączność telekomunikacyjna, transport, środowisko, bezpieczeństwo i ochrona konsumentów oraz mobilność pracowników.
4. Popiera uznanie przez Komisję specyficznej sytuacji wysp i innych peryferyjnych obszarów, jeśli chodzi o dostępność, koszty transportu, sezonowość i połączenia oraz wpływ tych czynników na turystykę i gospodarkę.
5. W celu wdrożenia strategii uznaje za konieczne określenie i poszerzenie zakresu działalności, którą można uznać za turystykę przybrzeżną i morską, tak aby obejmowała ona nie tylko wypoczynek na morzu i plaży, rejsy wycieczkowe, żeglarsstwo, żeglugę rekreacyjną i powiązaną aktywność w głębi łądu⁽¹⁾, ale także aktywność i sporty związane z morzem, jak nurkowanie, obserwację dzikich zwierząt oraz sporty zależne od fal i wiatru, jak również działania związane z turystyką kulturalną: odkrywanie dziedzictwa i gastronomii, udział w wydarzeniach kulturalnych oraz poznawanie różnych rodzajów i metod połowów.
6. Zaznacza, że celem strategii musi towarzyszyć odpowiednie finansowanie zapewniane w kontekście nowych ram finansowych, oraz podkreśla potrzebę pełnego przestrzegania zasady pomocniczości. Rozwijanie strategii wymaga współpracy instytucji UE, państw członkowskich, regionów i zainteresowanych stron oraz koordynacji między nimi.
7. Trzeba pamiętać że turystyka w regionach przybrzeżnych i morskich może pomóc w szerzeniu świadomości na temat potrzeby osiągnięcia trwałej równowagi środowiskowej i kulturalnej, a także waloryzacji i zachowania europejskiego dziedzictwa morskiego, oraz promować sprzyjające temu postawy (odpowiedzialna i uczestnicząca turystyka), tak aby osiągnąć te cele.
8. Zwraca uwagę na coraz większą presję na zasoby naturalne, wynikającą z różnorodnych sposobów ich wykorzystania gospodarczego i z rodzajów działalności gospodarczej na europejskich wybrzeżach. Apeluje, by w strategiach dotyczących basenów morskich pilnie zająć się kwestiami związanymi z tą działalnością, a mianowicie efektywnością energetyczną, wykorzystaniem energii ze źródeł odnawialnych, zbieraniem, składowaniem i przetwarzaniem odpadów, utratą różnorodności biologicznej, niszczeniem naturalnych habitatów, degradacją stref przybrzeżnych i erozją gleby, ochroną wód nadających się do uzdatnienia i oczyszczaniem ścieków. Stawienie czoła tym wyzwaniom przekracza możliwości poszczególnych regionów czy państw, w związku z czym konieczne są skoordynowane działania w całym basenie morskim, powiązane z niezbędnym finansowaniem i skutecznym rozpowszechnianiem sprawdzonych rozwiązań.

⁽¹⁾ Zob. COM(2014) 86, przypis 4.

9. Przypomina, że należy uwzględnić skutki zmiany klimatu oraz, w miarę możliwości, przeciwdziałać im poprzez ochronę i rekultywację obszarów naturalnych oraz włączanie turystyki do programu zintegrowanego zarządzania strefą przybrzeżną.

10. Uznaje rolę europejskich organizacji i inicjatyw (np. system niebieskich flag, nagroda dla wybrzeży wysokiej jakości, europejska strategia na rzecz niebieskiego wzrostu) w promowaniu zasad jakości turystyki europejskiej, takich jak ochrona środowiska, zrównoważona turystyka, edukacja i podnoszenie świadomości- w regionach przybrzeżnych i morskich, a także usilnie apeluje do Komisji o nawiązanie dialogu z instytucjami propagującymi te zasady, tak aby zwiększyć ich siłę oddziaływania i zachęcać regiony do dobrowolnego wspierania takich inicjatyw.

11. Uważa, że strategia UE na rzecz niebieskiego wzrostu w połączeniu z innowacjami jest istotną szansą, by pobudzić lokalną i regionalną gospodarkę oraz stworzyć nowe miejsca pracy, co również – jak można oczekiwać – zwiększy atrakcyjność przybrzeżnych regionów w oczach turystów. Propozycje dotyczące innowacji i niebieskiego wzrostu znaleźć można w opinii KR-u COR-2014-004835-00-01.

Wyniki i konkurencyjność

12. Podkreśla, że choć turystyka przybrzeżna i morska odnotowywała większe zyski w ostatnich dziesięciu latach niż turystyka ogólnie, to jednak przeciętne wydatki w przeliczeniu na jedną noc oraz przeciętna długość pobytu zmniejszyły się. Dlatego też jest zdania, że przeciwdziałanie tej tendencji ma pierwszorzędne znaczenie. Trzeba dążyć do zwiększenia wydatków i długości pobytu w obszarach przybrzeżnych i morskich poprzez innowacyjne, dostosowane do potrzeb środki, a jednocześnie zająć się problemem sezonowości.

13. Podkreśla, że europejskie obszary przybrzeżne i morskie powinny opracować lokalne strategie ukierunkowane na zachowanie, waloryzację i promowanie miejscowej specyfiki, co umożliwi budowanie wizerunku tych obszarów w oparciu o ich wyjątkowe walory.

14. Odnotowuje wzrost popytu na niszową turystykę w takich dziedzinach jak zdrowie, medycyna, sport, przygoda, dzikie zwierzęta, przyroda, ekogastronomia, kultura i luksusowe wycieczki. Niesie to ze sobą potencjał dla wzrostu, rozwoju gospodarczego i tworzenia miejsc pracy.

15. Podkreśla potrzebę opracowania zintegrowanej oferty turystycznej z udziałem różnych zainteresowanych stron ze społeczności lokalnych i ze wsparciem dla tworzenia miejsc pracy. Odnotowuje potencjał wzajemnych powiązań między tradycyjną działalnością na europejskich obszarach przybrzeżnych i morskich (np. rolnictwa i rybołówstwa, miejscowych upraw, produkcji wina, dziedzictwa i tradycji oraz zwyczajów lokalnych) w celu rozwinięcia nowych produktów turystycznych. Ponadto ważne są powiązane działania zmniejszające sezonowość napływu turystów, np. sporty morskie i/lub morsko-lądowe.

16. Zachęca Komisję do zbierania sprawdzonych rozwiązań i opublikowania badania na temat przekształcenia kierunków turystyki masowej oraz przykładów solidnych i zintegrowanych projektów z zakresu turystyki na obszarach przybrzeżnych i morskich. Wzywa Komisję do stymulowania debaty na temat wyników takiego badania podczas ogólnoeuropejskiej konferencji z udziałem państw członkowskich, regionów i zainteresowanych stron.

17. Wskazuje, że sezonowość często dotyka turystyki przybrzeżnej i morskiej w większym stopniu niż innych kierunków, w których wizyty rozkładają się bardziej równomiernie. Zaznacza, iż w związku z tym obszary te potrzebują większego wsparcia w celu dywersyfikacji przepływów turystycznych i zachęcenia lokalnych przedsiębiorstw do promowania i kreatywnego wykorzystania dziedzictwa lokalnego i oferty usług, tak aby móc zaoferować szerszy wachlarz produktów i usług wykraczających poza poziom lokalny, bez względu na warunki pogodowe.

Poprawa wiedzy i zwiększenie konkurencyjności

18. Popiera wykorzystanie narzędzi telekomunikacyjnych i innowacyjnych do zwiększenia zauważalności obszarów przybrzeżnych i morskich oraz zwraca się do Komisji o rozbudowę sekcji dotyczącej turystyki w aplikacji „Europejski atlas mórz”, tak aby zwiększać wiedzę o tych obszarach, ich wartościach i atrakcyjności zarówno dla turystów, jak i innych regionów.

Pracownicy, umiejętności i innowacje

19. Odnotowuje wyzwania stojące przed sektorem turystyki, jeśli chodzi o sprzyjanie zrównoważonemu zatrudnieniu, wzrost płac i przyciąganie wykwalifikowanych pracowników.

20. Wzywa Komisję do ułatwienia mobilności pracowników w sektorze turystyki za pośrednictwem programu Erasmus +, a także do ustanowienia programu wymiany i szkoleń dla obszarów przybrzeżnych i morskich, ukierunkowanego szczególnie na młodych ludzi, aby poza sezonem oferować możliwość szkoleń, dzielić się sprawdzonymi rozwiązaniami i stymulować przedsiębiorczość tych pracowników.

21. Popiera rozwój klastrów między MŚP z sektora turystyki jako sposób na zapewnienie dodatkowych usług wysokiej jakości (np. zakwaterowania, transportu, rekreacji) i tym samym bardziej zróżnicowanej i pełnej gamy oferty turystycznej. Zaleca władzom lokalnym i regionalnym, by promowały klastry wśród przedsiębiorstw lokalnych poprzez tworzenie forów spotkań i włączanie w te fora publicznych i prywatnych podmiotów turystycznych, wspólnych platform służących zachowaniu tożsamości, integracji i wizerunku miejsc docelowych, przewidując jednocześnie różnego rodzaju zwolnienia z podatków i/lub zachęty podatkowe dla MŚP tworzących takie klastry i realizujących projekty.

22. Zgadza się, że należy się uznanie MŚP, które promują zrównoważoną turystykę w takich dziedzinach jak bezpieczeństwo środowiska i żywności, gospodarka wodna i gospodarka odpadami oraz zmniejszanie emisji gazów cieplarnianych.

23. Stwierdza, że procedury przyznawania licencji i kwalifikacje wymagane od operatorów rejsów wycieczkowych różnią się znacznie między państwami członkowskimi, i wyraża zaniepokojenie, iż może to spowalniać rozwój sektora. Opowiada się za wzajemnym uznawaniem patentów żeglugi rekreacyjnej i wymogów wobec sterników oraz wzywa Komisję do przyjrzenia się tej kwestii. Zalecenie ujednoczenia szkoleń i umiejętności można rozszerzyć na pracowników przystani sportowych, różnicując szkolenia i przepisy prawa pracy w poszczególnych państwach członkowskich.

24. Niemniej uważa, że wartość dodana otwartych kursów online pozwalających uaktualnić i uzupełnić umiejętności w dziedzinach związanych z morzem nie może oznaczać zaniedbywania umiejętności praktycznych potrzebnych do uzyskania patentu.

Wzmocnienie trwałej równowagi i poprawa dostępności

25. Przypomina, że strefy przybrzeżne należą to obszarów w największym stopniu narażonych na skutki zmiany klimatu i katastrofy naturalne. Konsekwencje tych zjawisk są daleko idące i mogą negatywnie wpłynąć na życie i źródła dochodów społeczności przybrzeżnych i morskich, a zwłaszcza wysp. Dlatego opowiada się za zintegrowanym zarządzaniem strefą przybrzeżną i propagowaniem zrównoważonego rozwoju na tych obszarach poprzez podejście respektujące granice wykorzystania zasobów naturalnych i ekosystemów.

Kieruje uwagę na specyficzny przypadek wysp i regionów najbardziej oddalonych, gdzie ograniczenia geograficzne i nakładanie się różnych rodzajów działalności gospodarczej na obszarach przybrzeżnych wymagają większego wsparcia finansowego ze strony UE w celu zapobieżenia wspomnianym zagrożeniom mogącym utrudniać działalność gospodarczą. Takie wsparcie należy w szczególności zapewnić na opracowanie i wdrażanie strategii zintegrowanego zarządzania strefą przybrzeżną.

26. W celu zachowania trwałej równowagi turystyki przybrzeżnej i morskiej na obszarach chronionych (np. szlakach turystycznych), na których żyją dzikie zwierzęta (ptaki, ssaki morskie, rekiny) zaleca przyjęcie i opublikowanie kodeksu postępowania, aby promować dobrostan zwierząt, bezpieczeństwo turystów i równowagę ekologiczną.

27. Podkreśla, że w celu osiągnięcia pełnego potencjału ekoturystyki trzeba jasno uznać chronione obszary morskie i przybrzeżne, takie jak „Natura 2000” czy OSPAR, za uprzywilejowane miejsca uprawiania zrównoważonej turystyki (np. nurkowania, obserwacji dzikich zwierząt, wędrówki szlakami).

28. Zauważa, iż w 2020 r. ponad 1/5 wszystkich Europejczyków będzie miała ponad 65 lat, zachęca więc Komisję do kontynuowania prac związanych z turystyką seniorów, zwłaszcza poprzez wspieranie łatwo dostępnej turystyki.

29. Z zadowoleniem przyjmuje dokonanie przez Komisję przeglądu kodeksu wizowego i inicjatywy ukierunkowane na obywateli państw trzecich, które mają zachęcić ich do spędzania urlopów w Europie, w tym w europejskich miejscowościach nadmorskich.

Maksymalizacja dostępnych funduszy unijnych

30. Przyjmuje z zadowoleniem, że Komisja zamierza opublikować przewodnik dotyczący możliwości finansowania turystyki przez UE. Podkreśla potrzebę rozpowszechnienia go w społeczeństwie i na obszarach przybrzeżnych i morskich.

31. W obecnym okresie negocjacji programów operacyjnych wzywa Komisję, by zgodnie z zasadą pomocniczości uznała regionalne priorytety inwestycyjne za kwalifikowalne – szczególnie te, które wywierają efekt dźwigni w kontekście strategii dla turystyki przybrzeżnej i morskiej, takie jak inwestycje w infrastrukturę i jej rozwój, zwłaszcza odnawianie i ponowne wykorzystanie obiektów historycznych – dziedzictwa architektury cywilnej i przemysłowej – na potrzeby żeglugi rekreacyjnej lub turystyki morskiej.

32. Wnosi, aby zapewniono skuteczne i skoordynowane wykorzystanie wszystkich dostępnych zasobów, w tym pożyczek Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz gwarancji dla MŚP, w celu wspierania turystyki morskiej i przybrzeżnej w latach 2014–2020, zwłaszcza w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), programu „Horyzont 2020” oraz programów COSME, „Kreatywna Europa” i LIFE+.

Połączenia

33. Zaznacza, że wyspy, regiony najbardziej oddalone i inne obszary położone na peryferiach w olbrzymim stopniu zależą od transportu drogą powietrzną i morską, a te z kolei uzależnione są od liczby turystów. Agencje turystyczne twierdzą, że zamykają się, gdyż nie działają usługi transportowe, a to znów prowadzi do dalszego ograniczenia usług transportowych, jak twierdzą podmioty, które je świadczą, ze względu na zamknięcie agencji turystycznych. Stwarza to potrzebę promowania strategii politycznych, które przerwą to błędne koło. Wyraża zaniepokojenie tym, że obecny kryzys gospodarczy i sezonowość turystyki jeszcze pogłębiają ten problem. Z drugiej strony, zważywszy że 90 % towarów i produktów, które wykorzystuje się następnie w sektorze turystycznym wysp, jest przewożonych drogą morską i że fracht jest w rzeczywistości rentowny tylko w jedną stronę, należy promować politykę pomocową, aby złagodzić ten brak równowagi.

34. W tym kontekście wzywa Komisję do właściwego rozważenia specyfiki wysp, które praktycznie całkowicie uzależnione są od transportu powietrznego, tak aby ułatwić dostęp nie tylko turystom, lecz również działalności gospodarczej, od której zależy rozwój wysp i która z kolei może mieć pozytywny wpływ na sektor turystyki. (Np. nie można podnosić podatku od emisji CO₂ dla sektora lotniczego bez przedsięwzięcia innych środków w regionach wyspiarskich, gdyż ruch powietrzny w tych regionach ma kluczowe znaczenie.) Aspekty te należy wziąć pod uwagę szczególnie w dyskusjach nad jednolitą europejską przestrzenią powietrzną i wytycznymi dotyczącymi pomocy państwa dla portów i linii lotniczych; należy również umożliwić finansowanie z EFRR inwestycji w infrastrukturę lotnisk.

Należy również wspierać promowe połączenia przybrzeżnych wysp z lądem stałym oraz połączenia między tymi wyspami.

35. Apeluje również, by podczas definiowania i wdrażania polityki europejskiej sprzyjającej połączeniom zewnętrznym regionów najbardziej oddalonych uwzględniono wyjątkowe ograniczenia, jakimi się one charakteryzują (zwłaszcza duże oddalenie i odizolowanie od pozostałej części terytorium europejskiego), poprzez dostosowanie tejsze polityki do szczególnej sytuacji tych regionów.

36. Ubolewa, iż wiele obszarów przybrzeżnych nie ma dobrych połączeń z regionami w głębi kraju oraz regionami i krajami sąsiadującymi. Wzywa do przeprowadzenia strategicznej refleksji nad połączeniami intermodalnymi między węzłami transportowymi (portami lotniczymi, stacjami kolejowymi, portami morskimi), jak też między sąsiadującymi państwami, aby ułatwić pasażerom przemieszczanie się między różnymi basenami morskimi i w ich ramach.

Spółeczności lokalne, ich dziedzictwo, tożsamość i kuchnia

37. Uważa, iż turystyka przybrzeżna i morska musi nieść korzyści miejscowym społecznościom, dlatego opowiada się za konkretnymi środkami promującymi zatrudnienie lokalnej siły roboczej, udostępnianie lokalnych produktów i rozwijanie lokalnych systemów żywnościowych. Uważa, że takie miejscowe działania poprawią oddziaływanie oferty turystycznej na obszarach przybrzeżnych i morskich, wzmocnią zatrudnienie i wygenerują miejsca pracy w zrównoważonym rolnictwie, rybołówstwie i usługach, co przyczyni się do realizacji celów UE dotyczących spójności społecznej i terytorialnej oraz rozwoju obszarów wiejskich.

38. Odnotowuje, że na wielu europejskich obszarach przybrzeżnych lokalne dziedzictwo morskie nie jest wystarczająco promowane. Podkreśla potrzebę pogodzenia ochrony dziedzictwa morskiego i kulturowego z działalnością handlową czy gospodarczą, taką jak kładzenie kabli czy rur, poszukiwanie i pozyskiwanie ropy i gazu, wydobywanie węgla czy minerałów, piasku i żwiru oraz gospodarka odpadami. Sądzi, że należy uczynić z zatopionych wraków, podwodnych ruin, statków i historycznych obiektów portowych, tradycyjnego rybołówstwa i innych powiązanych rzemiosł (np. tradycyjne stocznie, produkcja sieci, metody przechowywania połowów itp.) oraz miejscowych tradycji główną atrakcję dla turystów.

39. Zwraca uwagę na niewykorzystany potencjał turystyki połowowej i jest zdania, że może ona przynieść znaczące korzyści społecznościom przybrzeżnym, uczynić z połowów opłacalną działalność, zachować lokalną tradycję i stanowić źródło dywersyfikacji dochodów.

40. Zgadza się, że w wypadku gdy flota stosuje selektywne i tradycyjne metody połowu, UE powinna wspierać inwestycje niezbędne do promowania turystyki połowowej oraz uznać je za działalność uzupełniającą połowy handlowe i za dodatkowe źródło dochodów dla społeczności rybackiej. Zachęca państwa i regiony, wraz z sektorem rybołówstwa, turystyki i innymi zainteresowanymi podmiotami, do przewyciężenia wszelkich przeszkód prawnych i administracyjnych dla rozwoju turystyki połowowej.

41. Wzywa Komisję do zacieśnienia współpracy z Radą Europy i do skuteczniejszego informowania o nowych i już istniejących szlakach kulturowych wzdłuż wybrzeża europejskiego i do ich propagowania.

42. Popiera tworzenie biur turystyki lub agencji Federacji Regionów Przybrzeżnych i Morskich, które służyłyby jako platforma współpracy i wymiany między profesjonalnymi organami na tych obszarach, a także pomagały w rozwoju i wdrażaniu programów współpracy mających na celu promowanie tych regionów.

Sektor rejsów wycieczkowych

43. Zachęca władze lokalne i regionalne do nawiązania konstruktywnego dialogu z sektorem rejsów wycieczkowych, aby zapewnić lokalną podaż towarów dla statków i skorzystać z wydatków ponoszonych przez pasażerów dzięki otwarciu bardziej atrakcyjnych miejsc w terminalach lub koło nich, ze sklepami, barami, restauracjami i lokalnymi agencjami turystycznymi oferującymi bezproblemowe zwiedzanie pobliskich atrakcji, zorganizowane zgodnie z kryteriami zrównoważonego rozwoju.

44. Sądzi, że władze publiczne mogą pomóc lokalnym agencjom lepiej promować i wprowadzać na rynek ich produkty, dopilnowując, by informacje na temat lokalnych atrakcji były dostępne w różnych językach i zapewniając podróżnym bezpieczeństwo i komfort. Działalność w zakresie dostarczania łodzi i organizacji produktów na miejscu wiąże się z działalnością agentów morskich, z którymi władze lokalne i regionalne muszą współpracować, aby wspierać korzystanie z tego produktu i uzupełniających działań lokalnych.

45. Odnotowuje, że duże statki wycieczkowe przywożą spore tłumy, co może stanowić problem z punktu widzenia transportu dla wszystkich turystów schodzących na ląd. Z zadowoleniem przyjmuje rozwój zintegrowanego planowania transportu i projektów w celu sprostania potrzebom podróżujących w dużych grupach bez zakłócania spokoju miejscowej ludności.

Przystań jachtowe i sporty wodne

46. Odnotowuje coraz większą popularność sportów wodnych i aktywności na wodzie i z zadowoleniem przyjmuje fakt, że ich przygotowaniem i prowadzeniem zajmują się często lokalne firmy. Jest zdania, że wspólne europejskie normy w tym zakresie zwiększyłyby zaufanie konsumentów i poprawiły bezpieczeństwo.

47. Wzywa Komisję, by oceniła potrzebę wprowadzenia wspólnych ram rozwoju infrastruktury przystani jachtowych. Z uwagi na to, że w Europie istnieje jakieś 4500 przystani dla statków rekreacyjnych, i ze względu na rosnącą popularność żeglowania apeluje, by Komisja zbadała możliwość opracowania wspólnych norm, analizując szczególnie kwestie dotyczące dostępu dla osób o ograniczonej sprawności ruchowej, norm bezpieczeństwa bądź przepustowości portów, w których cumują statki rekreacyjne.

48. Wzywa władze lokalne i regionalne, którym podlegają obszary posiadające przystanie jachtowe, by wspólnie z miejscowymi zainteresowanymi stronami i agencjami turystycznymi opracowały strategię w celu lepszego połączenia przystani z resztą regionu, zachęcając osoby pływające rekreacyjnie do eksplorowania miejsc poza portem i odkrywania ich bogactwa, a także szczególnie promując turystykę przybrzeżną i morską poprzez kluby żeglarskie, porty i przystanie jachtowe.

Bruksela, 7 października 2014 r.

Przewodniczący
Komitetu Regionów
Michel LEBRUN